

"INNOVATIVE ACHIEVEMENTS IN SCIENCE 2023"

XALQARO TURIZMDA TRANSPORT TIZIMI

Axmadjon Nig'matullaev Davron o'g'li
Toshkent Xalqari Kimyo Universiteti talabasi

Annotatsiya: *Hozirgi vaqtda transport rivojlanayotgan va yuqori darajada rivojlangan iqtisodiy va ijtimoiy asosga ega bo'lgan davlat iqtisodiyotining muhim tarkibiy qismlaridan biri hisoblanadi. Transport iqtisodiyotning normal ishlashini, ijtimoiy ishlab chiqarish samaradorligini oshirilishini ta'minlaydi, iqtisodiyotning turli tarmoqlari korxonalarining xom ashyo manbalariga nisbatan eng maqbul yondashuvini hisobga olgan holda ishlab chiqarish kuchlarini butun mamlakat bo'ylab oqilona taqsimlash uchun sharoit yaratadi. va mahsulotni iste'mol qilish sohalari, ishlab chiqarishni ixtisoslashuvi va kooperatsiyasi savdo, qishloq xo'jaligi va boshqa sohalarni rivojlantirishga imkon beradi. Transport turizmni rivojlantirishning etakchi omilidir.*

Kalit so'zlar: *turizm, transport, infratuzilma, transport, rivojlanish, iqtisodiyot.*

Turizmning ommaviy hodisaga aylanishi uning transport xizmatlari bilan bog'liq bir qator muammolarni keltirib chiqaradi. Bu jamoat transportiga ham, turistik tashkilotlar doirasida ishlaydigan ixtisoslashtirilgan transportga ham tegishli. Umuman olganda, ushbu muammolar quyidagicha qisqartiriladi: mamlakat turistik ehtiyojlariga mos keladigan jamoat turistik transportining moddiy-texnik bazasini yaratish; transportni tashkillashtirishni takomillashtirish; turistlarga transport xizmati sifatini oshirish. Ushbu muammolarning to'g'ri echimi turistik xizmatlarga ortib borayotgan talablarni qondirish zarurati va turistik faoliyat samaradorligini oshirish muammolarini hal qilish bilan bog'liq. Ushbu asrning so'nggi o'n yilliklarida turizmni rivojlantirishda erishilgan yuqori ko'rsatkichlar transport sohasidagi ilmiy-texnik taraqqiyot yutuqlari bilan bevosita bog'liqdir. Sayohatning ommaviy hodisaga aylanishi (shu jumladan, sayyohlik maqsadida sayohat) transport tizimidagi deyarli inqilobiy o'zgarishlarga bog'liq. Ushbu o'zgarishlar temir yo'llar va bug 'lokomotivi, so'ngra avtomobil va keyinchalik samolyot yaratilishi bilan boshlandi, u endi odamlarning ommaviy harakatlanish vositasiga aylandi.

Turizm va transportning rivojlanishi o'zaro bog'liq va o'zaro shartli jarayondir. Ammo, qoida tariqasida, ilmiy adabiyotlarda "turizm - transport" tizimidagi munosabatlarni o'rganishda transportning turizm rivojlanishidagi omil sifatida o'rni va ahamiyatiga ustunlik beriladi. Bu tabiiy va mantiqiy, chunki turizm nisbatan yangi ijtimoiy-iqtisodiy hodisa bo'lib, transportning tug'ilishi va rivojlanishining natijasi bo'ldi. Agar biz ushbu hodisaning muttasil oshib borayotgan ko'lamini va uning global miqyosdagi iqtisodiy munosabatlar

"INNOVATIVE ACHIEVEMENTS IN SCIENCE 2023"

tizimidagi ahamiyatini tobora ortib borayotganligini hisobga oladigan bo'lsak, "turizm - transport" tizimi. Ikkinchi jahon urushidan keyingi yillarda, bu turistik oqim miqyosida, dinamikasida va tarkibida milliy miqyosda va xalqaro miqyosda sezilarli miqdordagi va sifat jihatidan o'zgarishlar yuz berganda, bu rol ayniqsa oshdi. Ushbu o'zgarishlarning ba'zilari bosqichma-bosqich rivojlanib boruvchi jarayonlar va hodisalarning xarakteriga ega bo'lib, turizmning transport rivojiga ta'sirini bevosita belgilab beradi. Birinchidan, xalqaro va alohida mamlakatlar ichida sayyohlik safarlarining o'sish sur'ati yuqori. Agar yaqinda bo'lsa. Dunyoda 25,3 million xorijiy sayyohlik safari amalga oshirildi, bizning vaqtimizda ularning soni 213 milliondan oshdi, ya'ni. 8 baravar oshdi. Evropada xuddi shu davrda sayyohlik sayohatlari soni 16,9 dan 152 milliongacha yoki 9 martaga ko'paygan. Bir qator tadqiqotlar shuni ikkinchidan, turistik sayohatlar turistik bo'lmagan sayohatlarga qaraganda tezroq o'sib bormoqda. Bu, ayniqsa, ichki va xalqaro turizm rivojlangan mamlakatlar uchun to'g'ri keladi. Bunga shuni qo'shimcha qilishimiz mumkinki, deyarli barcha transport turlari bo'yicha sayohatlarning umumiy sonida, shunchaki turistik maqsadga ega bo'lgan sayohatlarning yuqori qismi (va ba'zi hollarda ustunlik qiladi). Shunday qilib, dunyodagi havo qatnovining 45% sayyohlik maqsadida amalga oshiriladi. Uchinchidan, turistik sayohatlarning umumiy davomiyligida sayohat ulushi doimiy ravishda oshib boradi. Bu odamlarning taassurotlar hajmini oshirishga, nisbatan qisqa vaqt ichida har xil turistik tovarlarni faol ravishda iste'mol qilishga intilishining kuchayishi bilan bog'liq.

Ilmiy adabiyotlarda bir qator mualliflar turizmning mustaqil turi - migratsiya, adashish, transport turizmi sifatida ajralib turadilar, bu esa sayyohlik sayohatlarini amalga oshirishda harakat rolining ortib borishini ta'kidlaydi. Shu munosabat bilan biz bitta sayyohning o'rtacha sayohat masofasining doimiy ravishda o'sishini qayd etamiz (2019 yilda sayyohlik uchun chet elga sayohatlarning umumiy soni 1,5 milliard kelganlarni tashkil etdi [5]. m ga). Shuningdek, transportning rivojlanishi bilan bevosita bog'liq bo'lgan turistik xizmatlar va tovarlarni sotishdan olinadigan daromadlarning doimiy ravishda o'sib borishini ta'kidlaylik. Transport turlarini turlari va turlari bo'yicha quyidagilarga bo'lish mumkin: a) quruqlik transporti: insonning mushak kuchi yordamida harakatlanish va transport (yurish, chang'i, velosiped, rikshalar); hayvonlar yordamida (paket, qoralama, egar ostida); mexanik vositalar: avtomobil transporti (g'ildirakli, shnur, tirtil va boshqalar); temir yo'l transporti - temir yo'llar, metro, tramvaylar, funikulyarlar, teleferiklar; hovercraft vositalari; b) havo transporti: havo sharlari va dirijabllar, planerlar va planyorlar, parashyutlarko'rsatadiki, milliy miqyosda (ichki turizm) turistik sayohatlar sonining o'sish sur'ati a

"INNOVATIVE ACHIEVEMENTS IN SCIENCE 2023"

ADABIYOTLAR:

1. Djurayeva, Y., Ayatov, R., & Shegay, A. (2020). Current Problems and Resolutions of Teaching English Grammar. *Academic research in educational sciences*, 1(3).
2. Djurayeva, Y. A. (2021). Enhancing English pronunciation in learning process. *Academic research in educational sciences*, 2, 302-306.
3. Ўлжаев, Ў. Б., & Бердиев, Ш. Х. (2021). Углерод нанотрубкисида олтин кластери ва углеводородли молекулаларнинг ўзаро таъсирини моделлаштириш. *Academic Research in Educational Sciences*, 2(5), 1189-1195.
4. Tursunov, I. G., Berdiyev, S. X., & Usmonov, M. M. (2021). Fizikani o'qitishda pedagogik ta'lim klasteri metodidan foydalanishga doir tavsiyalar. *Academic research in educational sciences*, 2(5), 1129-1136.
5. Рахимбердиев, И., Махмудов, Ш. (2021). Пути повышения количественных и качественных показателей персонала совместных предприятий. *InterConf*, 5(6), 26-31.
6. Abdusalomova, D., Raximberdiyev, I. U. (2021). Boshqaruv hisobi tizimida korxonalar faoliyatini byudjetlashtirishni takomillashtirish tamoyillari. *Central Asian Research Journal for Interdisciplinary Studies (CARJIS)*, 1(2), 93-99.
7. Рахимбердиев, И. У. (2021). Повышение экономического потенциала в условиях цифровой революции. *Экономика и социум*, 9(88), 994-1002.
8. Raximberdiyev, I. U. (2021). Logistika markazlari tashkil qilishning jahon amaliyoti va uni mamalakatimizda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirishdagi ahamiyati. *Academic Research in Educational Sciences*, 2(11), 1606-1611.
9. Raximberdiyev, I. U. (2021). Transportda kichik tadbirkorlikni rivojlantirish xususiyatlari. *Oriental renaissance Innovative, educational, natural and social sciences*, 1(10), 1141-1146.
10. Хужаев, С. С., & Рахимбердиев, И. У. (2021). Тенденции и направления развития бухгалтерского учёта в цифровой экономике - требование времени. *Academic research in educational sciences*, 2(9), 710-718.
11. Хужаев, С. С., & Рахимбердиев, И. У. (2021). Развитие бухгалтерского учета в сферах педагогического назначения. *Oriental renaissance Innovative, educational, natural and social sciences*, 1(8), 415-420.
12. Rakhimberdiyev, I. U. (2021). Main properties of international economic integration in the modern world. *Central asian academic journal of scientific research*, 1(1), 78-81.
13. Rakhimberdiyev, I. U. (2021). The role of competitive potential in strengthening the economic potential of the enterprise. *Psychology and Education Journal*, 58(2), 5855-5861.

"INNOVATIVE ACHIEVEMENTS IN SCIENCE 2023"

14. Нуруллаева, М. Ж., Атакузиева, Ш. Р. (2021). Бухгалтерия ҳисобини такомиллаштиришда рақамли иқтисодиётни ўрни. ЁШ ИЛМИЙ ТАДҚИҚОТЧИ, 1(1), 81-83.

15. Атакузиева, Ш. Р. (2021). Особенности организации бухгалтерского учета субъектов малого предпринимательства. Великий учитель казахского народа и современное знание, 7(5), 87-89.

16. Атакузиева, Ш. Р. (2021). Анализ экономики Узбекистана в условиях пандемии. Тадбиркорликни ривожлантириш асосида камбағаллик ва ишсизлик даражасини камайтириш, 7(5), 159-162.

17. Атакузиева, Ш. Р. (2021). Бухгалтерский учёт при переходе на цифровую экономику. Central Asian academic journal of scientific research, 1(1), 82-87.

18. Atakuziyeva, S. R., & Hikmatov, J. F. (2021). Accounting as a Fundamental Factor of Economic Development in the Conditions of Digitalization of the Republic. International Journal on Social and Humanitarian Research, 7(8), 552-565.

19. Atakuziyeva, S. R. (2021). Features of the audit of the financial results of the modern organization. Экономика и социум, 5-2, 821-825.

20. Атакузиева, Ш. Р. (2021). Устранение ошибок при составлении финансовой (бухгалтерской) отчетности. Экономика и социум, 5-2, 939-942.

21. Abdusoliyev, A. I., Kushakova, M. N. (2021). Temir yo'l transportini rivojlantirishning moliyaviy siyosatining tahlili va tamoyillari. Экономика и социум, 9(88), 893-896.

22. Abdusoliyev, A. I., Kushakova, M. N. (2021). Moliyaviy menejment tizimini rivojlantirish tamoyllari. Oriental renaissance Innovative, educational, natural and social sciences, 1(9), 972-977.